

מורים עבריים, מחנכים ומדריכי-נוער ביקשו:

אמנם צעיר הנני ומעט הוא נסיוני, אך קרוב אני להוראה ואל הנוער ברוחי ובי נפשי ונרא לי שזו הנה הכונה חיובית ביותר לגבי מי שצריך להשלה מן הארץ למד בני ישראל בגלותם עברית.

אין די בעברית לצורך שליחות נעלה זו, יש צורך בקרובם של אותם צעירי ברזל לרצון הארץ ובנייה ויש להחזיר ולהעמיק בהם את האהבה והזיקה אל הארץ. וזאת דוקא יצליח לעשות צעיר אשר חי את חי הארץ, את לבטיה, שהנו קרוב אל הנוער בארץ ואל הנוער בכלל ויוודע כיצד באים אל לבו של הנוער ומה שובה את לבו, ומה מסוגל לנסוע בנוער זה את הקרוב הנפשי לארץ, לערכי ולחוגיה.

אל תתמה שבדברי יש יותר מהצעת מועמי דורה כי עז רצוני לעמוד בשליחות זו, כי יש בה יותר ממשרה גרידא, יש בה, בהצעה זו, משום פתח למילוי שליחות ושרות שאין נעלה ממנו לעם ולמדינה גם יחד.

נאום ירחמיאלי זה אינו אלא אחד מהמכתבים הרבים בהם הציעו עצמם מורים, כמעט מורים וכאלה שלא יהיו ולא היו מעולם מורים, לשירות קהילה יהודית בלתי יודעת בברזיל, למשך חמש שנים לפחות. אותו צעיר "מעט-נסיון", הוא יליד חיפה בן 22, המודה גלויות כי "אניני האש המתאים למשרה הן מבחינת הסיגול והן מבחינת החתק" אך המחליט כי עובדת היותו תלמיד אוניברסיטה (הנני תלמיד מצטיין... וזאת עתה ק"ב בלתי פרס באוניברסיטה) ומדריך בתנועת הצופים לשעבר הן נסיון, צנוע אמנם, אך מספיק, כדי שיטוש את הארץ וימלא למען השרות נעלה בניכר הרחוק.

לאותו שירות חיוני, הנראה לכתובים, כשם מה, יתר חיוני מאשר היבצת תורה לתלמידיהם בארץ, התנכחו מורים ומנהיגי בתי-ספר, מדריכי נוער ומרכזי תרבות מכל הארץ.

שנינו נכונים לפעולה

החל ממרכז התרבות שונח את משכן (בקבוצה ארגוני ונהלתי את הפעולה התרבותית והדרכית בקבוצת נוער שבאה לשם הכשרה) ועד למורה בית-הספר החקלאי מוכיחם כולם את יודעותם הנרחבת ומצוינותם, שחר על גבי לבן, ככתב-מורים הידומה לחריזת פנינים. מדוע הם חייבים להיות מדריכים הרוחניים של ילדים יהודיים בקהילה ברזילית נידחת.

בשעת הצורך הם מוכנים להחליף למבצע נהשוני זה לא רק בגפם: "מן העיתון למדתי", כותב מורה תל-אביב, "שכבודו מעוניין במורה עברי שיסכים לפעול בשדה ההוראה והחינוך בגולת ברזיל, והריני מציג בפניו בזה את מועמדותי. הנני כיום מורה מן המגוינים... למדתי בכיתות העליונות... סקסטנט... בהוראה והורכה במסודות של עליית הנוער ובריכוז מועדי-דוגים... פעיל במסודות התרבות בתל-אביב ובצבא... התנסיתי בארגון וריכוז, נאום והרצאה, וטובלה לי ביחסים עם הולת". ועכשיו מתגלה כל נדיבות לבו של אותו מורה רב-סגולות: "רעיתי... היא מוסמכת עליידי בית החולים הדסה כאחות לבתי-חולים ואחות ציבורית לבתי-ספר. שנינו נכונים לפעול ולתת חלקנו להרמת קרן החינוך העברי-ציוני בגולה".

יותר מעוניין הוא מורה חיפאי, מפקד מחלקת קרביית לשעבר, ה.כ.נ. לדאוג בין השאר, גם לחינוך עצמו, על חשבון הקהילה המעבר-לימית: "העבודה המוצעת נראית לי מהסוג הקרוב ללבי, שכן הנני מעוניין בכעילת חינוכית רצינית בין נוער יהודי מתבלת בגולה".

מאחר ואני עוסק... בעבודת מחקר בשטח חיי הספרות, הנני נאלץ להתנות את קבלת העבודה בקיומן של ספריות מדעיות, רצוני אוניברסיטאיות".

באותה הרוח בדיקו כותב בוגר האוניברסיטה העברית, המוכן לצאת לשנים מספר (רצוי שנות מחמש, ככל וזאת) באם התנאים יתקנו את דעתו. מצין הוא: "אני מעוניין בעיקר בתנאי שיוון מתאימים למשפחתי (אשה ושני ילדים) ואפשרויות להשתלמות בזמן שהותי בנכר".

אם לנסוע - אז לבדו

טובי המורים בארץ, מחנכי רשת בתי-הספר העבריים במזרח ארופה, תרבות, עד לצאצאי ישיבות ירושלמיות ששוב אנום דתיים ("הריני בא ממשפחה דתית, אף ערפי שלא אוכל לציין את דתיות שלי") התחרו על המשרה שהייתה מוצאתם, ובי סופו של דבר, מנתקתם, מן הארץ.

ביניהם הו יוצא הונגריה הדתי (גולדתי) בבית רב אורתודוקסי וקבלתי חינוך דתי, למדתי בישיבות מפורסמות וגם הוסמכתי להוראת איסור והיתר ("... יליד הארץ בן ה'44' ("אני עוסק בהוראה בכל מקצועות העברת מזה 22 שנה, בעיקר בכיתות י"ג גבוהות") והצבר הצעיר, 26, מורה לתנ"ך וכפרות עברית, ודקדוק והיסטוריה, במ"ש שבה גלילית, לשעבר מפקד מחלקת גנ"צ בכחירת.

לא נגרע גם חלקה של המורה העברית, כתבה אחת מהן: "קראתי את מודעתך בעיתון. ברצוני לדעת אם כבודו התכוון במודעה זו לגבר בלבד או גם לאשה. לפי המודעה, "מורה טוב לעברית" לא מורה אב גם מועדפת באה בחשבון. הנני מורה מוסמכת בת 35, כבר עבדתי בקהילה עב-רית בחוף-לארץ וכרגע מלמדת באולפן למבוגרים".

תופעה אחרת שלא נעדרה: המורה-לעב-רית שצריך ללמוד עברית בעצמו. כתב חי-פאי אחד, בנו הלשון:

"לכבודכם,

כפי שנוודע לי מהעתון הרומני שאתם מחפשים מורה לעברית לברזיל או אי מציע אותי - שמי... אני נולדת בארץ - והייתי מורה לעברית (ברפובליקה דרום אמריקאית) עשרים וחמש שנים. אני שולט בשפה ספרדית, עברית, אידיש, גר-מנית, רוסיית וצרפתית. גם אתם מעוניינים נא להודיע לי על הפרטים. אני נשוי עם ילדים. אבל אם לנסוע לשם או לבד, ויותר פרטים אני מוכן להעמיד מה שחוק".

מי שלא יצא לבד היה מורה בעל נס וידימה: "בשנים... צאו, אני ורעיתי, בש" יתחת הוראה לארגונינו. ש- ניהלתי את התכנית העברית של בית-הספר במקום (בואנוס איירס) ואשתי הוריקה בגן ילדים ובכיתות הנמוכות. הצלחנו להעלות את רמת הלימודים בכלל ואת רוח התרבות הירודית במפרט.

שם רכשתי ידיעה רבה בכל הנוגע לביק-רות ההוראה העברית בתפוצות.

כן, רכשתי ידיעות בשפה הספרדית, זה יכול לשמש עזר בעבודה בברזיל". כפי שכל אדם משכיל יודע, ומורה רב-נסיון חייב לדעת, לא עוזרת ספרדית הרבה ב-ברזיל, בה השפה המדוברת היא פורטוגזית.

מסיים אותו מורה את מכתבו:

"מכיוון שיש לי נסיון מספיק בהוראה מסוג זה ומכיוון שבטיית החינוך העברי בתפוצות קרובה לרוחי וכן הנני נאלץ להחליף השנה את מקום עבודתי, הריני רואה עצמי מתאים למשרה זו".

אשמה אם חזמינו

מלבד מורים בעל-חזון מצויים גם מספר מספיק של אנשי מעשה, מבקש את-הם, בקיצור נמרץ:

"אודה, באם תאפשר שיחה אישית עם בא-כוח הקהילה (באם הוא נמצא בארץ, כמובן)".

פונה מורה, בעל חתק של שש שנים כמנהל בית-ספר לנערים עובדים בשעות הערב: "הריני חושב את עצמי מוכשר לקבל כל תפקיד אם זה בהוראה ואם בהנ"הלה" ושוב פונה איש החזון, מורה תל-אביבי: "סיוני בהוראה רב ועז רצוני לתת את יי-הלהרמת קרן החינוך העברי בגולה".

רק לאחר כמה שורות של מכתב (הכי טוב, כיאה למורה, על דף תלוש ממחברת) מתבטא הרצון העז בנימוק אחר: "הנני נשוי ואב לילדה בת שבע וכמובן שהנני מעוניין לצאת לברזיל בשליחות החינוכית

המוצעת על ידכם עם משפחתי. הנני משוכ-נע שאשביע את רצונכם".

וכל זה בשנה בה חסרים מאות מורים לשליחות חינוכית הרבה יותר פשוטה בכ-ת-הספר היסודיים מחוץ לערים, בה חסרים אלפי מורים לשליחות החינוכית היסודית של הנחלת הלשון לעם הדובר בשבעים לשון.

לא מורי לשון בלבד מוכנים לנסוע, גם מורי מוסדות חקלאיים, ששירותם בהם הוא חיוני, כותב מורה אחד מבתי-הספר החקלאיים החשובים, יליד צפת, חניך ישיבת והאוניברסיטה העברית: "אשמח אם תזמינוני לראיון ואשתדל להמציא את כל התעודות וההמלצות לעבודתי".

בוגר האוניברסיטה העברית ומורה בבית-ספר תיכון (עברית והנין), אב לשלושה ונשוי למורה שסיימה קורס מורו למורים ושהיא בעלת נסיון הוראה, מציינ על עצי-מו: "באשר לטיב עבודתי הרי כבר נאמר: יהלך זה".

ומוסיף הוא, ברוב חכמה: "והרים כאלה ישנם".

רכשתי לי נסיון

בן להורים ירושלמים, נולדתי (באחת מביירות המרחב) בשנת 1920. בסיימתי את בית-הספר העממי שם, נשלחתי מטעם ה-קהילה היהודית ללמוד בבית-המדרש למור

צרפתי: ידיעה יסודית. איטלקית: תעודת בגרות. ערבית: השכלה עממית.

כל התעודות שמנתי לעיל נמצאות בידי ואני מוכן בכל עת להמציאן לידכם. כמו כן ברשותי המלצות מטעם השגרירות הי-בריטית והצרפתית, בתי-הספר של הקהילה היהודית, בתי-ספר זרים, בתי-הספר הממ-לכתי והתיכון, מפקחים שונים. כל התעודות וההמלצות האלה עדות נאמנה הן על הצ-לחתי בהוראה בחוף-לארץ ובארץ.

נוסף לפעולה בקרב תלמידי בתי-הספר רכשתי לי נסיון רב גם בהוראת השפה העברית למבוגרים. ידיעותי בשפות מקילות עלי במדה ניכרת את העבודה הקשה הזאת".

אין זאת בקשה של מורה מצליח לעלות בדרגה, אין זה נסיון של מחנך, ששפלה עליו נחלתו, לעבור לאוניברסיטה, אין זה מאמץ לזכות במשרה יותר נכבדת בעיר השכנה. זאת סנייה לאחר ש-קראתי בעניין רב את המודעה שפורסמה בעיתון בקשר למשרת הוראה בברזיל".

וככה הם מוכנים לעזוב את עמדותיהם החשובות, הבטוחות (ורך אגב, המכניסות למדי) כשהם שומעים את מלת-הקסם "חוף-לארץ". האם כחתו מורים כי ככלות הכל אוריה של ארץ-ישראל הוא המחכים ולא זה של חוצה-לארץ?

אני פסור מדאנות

כיצד יחונך הדור החדש, כשמוריו, בעלי הדיבורים הרמים, מתגלים, בסופו של דבר, כממתנים לשעת הכושר הראשונה להפיק את אור העברית בגולה, רק מכיוון שבה ייתכן ומוצע להם נודי ערשים טעים יותר. הרי שרשרת הגיונית היא: מנהלי העבודה המוכנים לננות את עמדות המפתח במשך (ראה עמוד 4) והנערות הצבריות המוכנות ללכת אחר כל זר, ובלבד שיהיה זר (ראה עמוד 6) אינם אלא תלמידי אותם המורים, המוכנים לצאת את קתדראותיהם לכל קר-א: חוצלארצית ואסילו נתתם, במקרה הטוב ביותר, לחמש שנים מביחם הגשמי והרוחני.

המורים הם הראשונים החייבים לשמש מופת בדוגמת האישית, לבלום כמו מעש-הם, את רוח העיריות מן הארץ. אין צורך שמורה עברי מבוסס יעקור את עצמו משר-שיו ובלבד לרחת מעט מאווירה של חוף-לארץ.

כיצד כותב מורה חיפאי, בעל עשרים שנות חתק:

"שלושה גורמים מאפשרים לי לעיין בה-צעתכם ברצינות ולקבל את תנאיה: -

(א) אני בעל משפחה ופסור מדאנת העברתה לגולה ופל הכרוך בה.

(ב) זה למעלה מעשרים שנה שלא טעמתי טעם חוף-לארץ.

(ג) האפשרות לבוא במגע עם יהדות ברזיל ולהביא לה את בשורה ציוני".

אני יצאד רוצה לחיות משם נול חוף-לארץ